

Зрабіце гэта простым

як выкарыстоўваць
складаныя
дадзеныя

ГЭТУЮ ТАКТЫКУ ДОБРА
ВЫКАРЫСТОЎВАЦЬ, КАЛІ ВАМ
ТРЭБА ПЕРАДАЦЬ СКЛАДАНУЮ ЦІ
НЕДАСТУПНУЮ ІНФАРМАЦЫЮ ТЫМ, ХТО
ЯЕ НАЙБОЛЬШ ПАТРАБУЕ

ПРЫКЛАДЫ З ВІДЭАФІЛЬМА

● Пазначэнне на мапе субсідый для ферм у Швецыі

FarmSubsidy.org і праваабаронцы з Швецыі

Пасля таго, як арганізацыя FarmSubsidy.org пачала збіраць інфармацыю пра памеры субсідый, якія выдзяляліся шведскім урадам на развіццё фермаў, колькасць атрыманых дадзеных была настолькі вялікай, што з імі немагчыма было нешта зрабіць. Каб зразумець дадзеныя і прэзентаваць вынікі ў пераканаўчай форме, актывісты размясцілі інфармацыю пра памеры субсідый для фермаў на мапе Google, такім чынам людзі атрымалі магчымасць, наблізіўшы выяву, убачыць, колькі сродкаў куды было пералічана, правесці сваё расследаванне і зрабіць уласныя высновы.

ВЫКАРЫСТАННЯ СРОДКІ: запыты, зробленыя на аснове Закона аб свабодзе інфармацыі; база дадзеных Харіан (праграма open source), Google Maps, вэб-сайт

СПАСЫЛКІ ДЛЯ ДАДАТКОВАЙ ІНФАРМАЦЫІ:

Вэб-сайт: farmsubsidy.org/

Прэзентацыя: <http://bit.ly/gLV8Q> (slideshare.com)

● Візуалізацыя крызісу ў Дарфуры

Праваабаронцы / тэхналагі (супрацоўнікі Мемарыяльнага музея халакосту ЗША)

Каманда праваабаронцаў і тэхнолагаў распрацавала комплексную 3D-мапу, на якой адлюстравала разбурэнні ў больш чым 2000 вёсак, месца знаходжання 2,5 млн. бежанцаў і перасяленцаў, а таксама стварыла вольны доступ да шматлікіх фотаздымкаў, відэафільмаў і сведчанняў відавочцаў з Дарфуру.

ВЫКАРЫСТАННЯ СРОДКІ:

Google Earth, дадзеныя ААН і Міжнароднай амністыі, фотаздымкі і відэафільмы, вэб-сайт

СПАСЫЛКІ ДЛЯ ДАДАТКОВАЙ ІНФАРМАЦЫІ:

Мапа: <http://bit.ly/jVYmX> (ushmm.org)

вэб-сайт Мемарыяльнага музея халакосту: <http://www.ushmm.org/>

FARMSUBSIDY.ORG

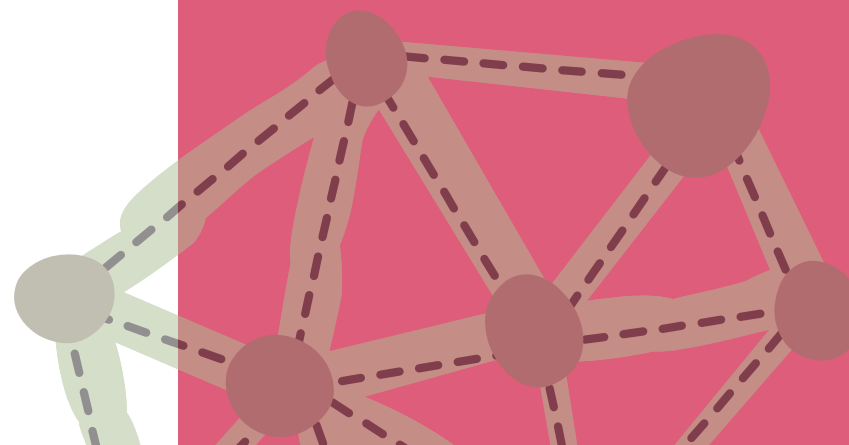

CRISIS IN DARFUR/GOOGLE EARTH

СПЛАНУЙ СВАЮ АКЦЫЮ

- Даведайцеся пра актуальныя для вашага рэгіёну пастановы, якія датычацца доступу да інфармацыі. Быць можа, будуць людзі за межамі краіны, якія змогуць дапамагчы вам і зрабіць запыт на патрэбную інфармацыю ў сваім урадзе.
- Выпрацуйце крытэрыі і ясныя працэдуры праверкі дадзеных, якія вы будзеце выкарыстоўваць у акцыі. Хто можа дапамагчы вам апрацаваць інфармацыю?
- Падумайце, калі ў вашым пасланні выкарыстоўваюцца словы гутарковай лексікі, незразумелыя для большасці людзей, хто зможа дапамагчы вам адаптаваць мову да больш прастай формы?
- Часам, адкрытая для шырокага доступу інфармацыя, можа быць складанай для разумення, бо яна апублікавана ў ў статycznych документах, якія немагчыма знайсці праз пошук і на якія няма спасылкаў. Як ваша кампанія можа зрабіць гэтыя матэрыялы больш прыдатнымі?
- Некаторыя інструменты, напрыклад Google Maps і Google Earth, вымагаюць наяўнасці кампутара з моцным працэсарам ці падключэннем да хуткаснага Інтэрнэту. Падумайце пра людзей, якіх вы хочаце прыцягнуць да дзейнасці: якія інструменты для іх будуць найбольш простымі для доступу і ў карыстанні?

як выкарыстоўваць складаныя дадзеныя: p2

CASE STUDY

НАЗВА: Гульня па правілах

ХТО: альянс “гульня па правілах” (Fair Play Alliance)

ДЗЕ: братыслава, славакія

ВЭБ-САЙТ: <http://www.fair-play.sk/>

АПИСАННЕ

Выкарыстоўваючы запыты на падставе Закона аб свабодзе інфармацыі, арганізацыя “Гульня па правілах” збірае рахункі і іншыя дакументы, якія адлюстроўваюць выдаткі славацкага ўраду. Актывісты дадаюць гэты матэрыял ў базу дадзеных, далучаную да іх вэб-сайту, і заклікаюць людзей выкарыстоўваць гэтыя звесткі для ўплыву на палітычную сітуацыю. Зузана Вінк з “Гульні па правілах” кажа: “Мы пачалі займацца гэтым падчас гучнага скандалу, які ўзнік нядаўна ў Славакіі і быў звязаны з атрыманнем фінансавання ад Эўразвязу. СМІ даведаліся, што тэндэры на дзяржаўныя кантракты выйгравалі кампаніі, цесна звязаныя з першымі асобамі ва ўрадзе. Абапіраючыся на Закон аб свабодзе інфармацыі, мы пачалі рабіць усё больш запытаў адносна кантрактаў паміж гэтымі кампаніямі і міністрамі, таксама патрабуючы прадставіць рахункі і іншую бухгалтарскую дакументацыю. Мы выклалі здабытую інфармацыю ў выглядзе дыяграм, якія размясцілі ў Інтэрнэце, а таксама адсканавалі ўсе рахункі і зрабілі іх даступнымі”. У хуткім часе НДА, журналісты, уступаваны грамадзяне і навуковая эліта пачалі аналізаваць дадзеныя самастойна і публікаваць свае высновы. “На падставе гэтых артыкулаў зноў і зноў разгараліся гарачыя дыскусіі”, – кажа Зузана. “Гэта дазволіла нам зразумець, наколькі важным было прыцягненне шырокай грамадскасці да ініцыяванага намі расследавання: людзі былі зацікаўленыя, валодалі ведамі і кампітэнцыяй”. Дзякуючы адкрытаму доступу да інфармацыі, дэбаты, якія разгарнуліся вакол

пытання выдаткавання грамадскіх сродкаў, і патрабаванні зменаў выявіліся настолькі моцнымі, што адзін са славацкіх міністраў будаўніцтва быў вымушаны сысці з пасады”.

ВЫКАРЫСТАНЫЯ СРОДКІ:

Адмыслова створаная база дадзеных, распрацаваная на падставе праграмага забеспячэння open source (MySQL, Apache server, PHP). Дадзеныя, атрыманыя з запытаў на падставе Закона аб свабодзе інфармацыі, былі ўнесеныя ў табліцы Excel, часам іх трэба было сканаваць ці перадрукоўваць. Для атрымання дадзеных з Інтэрнэт-крыніцаў былі выкарыстаныя вэб-скрэперы.

СФЕРА УПЛЫВУ: Праект адсочвае выдаткі славацкага ўраду на грамадскія патрэбы. У апошні час сфера кантролю была пашырана і на маёмасць славацкіх дэпутатаў Эўрапарламенту. Падчас скандалу, звязанага з атрыманнем фінансавання ад Эўразвязу, вэб-сайт “Гульні па правілах” быў адзін з трох найбольш папулярных у Славакіі.

КОШТ: USD\$4000 для ажыццяўлення першай праграмай і тэхнічнай фазы ў 2003 г. Адзін каардынатар быў узяты на працу ў 2004 г. для абнаўлення базы дадзеных, што каштавала USD\$12.000.

РЭСУРСЫ: Студэнты-валанцёры дапамагаюць абнаўляць базу дадзеных. Валанцёры-праграмісты прымалі ўдзел у БарКэмпе па планаванні праекту, арганізаваным арганізацыяй “Гульня па правілах”.

ЧАС: 9 месяцаў на стварэнне першай базы дадзеных у 2003 г. База дадзеных абнаўляецца кожныя 3-12 месяцаў на падставе

дадзеных, атрыманых паводле новых запытаў.

УЗРОВЕНЬ СКЛАДАНАСЦІ:
4.5

СПАСЫЛКІ ДЛЯ ДАДАТКОВАЙ ІНФАРМАЦЫІ:

Гісторыя ў славацкай прэсе:
<http://bit.ly/1lFfVG>
(www.fair-play.sk)
База дадзеных “Гульні па правілах”: <http://bit.ly/wKqch>
(www.fair-play.sk)

ЗРАБІ ГЭТА САМ

Запытай сябе

- Да якой канкрэтна інфармацыі вам патрэбны доступ і як вы можаце яго атрымаць?
- Як вы будзеце выкарыстоўваць СМІ, каб прыцягнуць увагу да той інфармацыі аб якой вы падалі запыт, ці якую вы знайшлі?
- Якім чынам вы можаце заангажаваць прыхільнікаў да ўдзелу ў зборы, праверцы і публікацыі дадзеных?
- Калі ў вашым рэгіёне не дзейнічае Закон аб свабодзе інфармацыі, якія іншыя формы грамадскага ціску вы можаце выкарыстаць, каб атрымаць неабходныя дадзеныя?
- Ці ёсць магчымасць візуальнай прэзентацыі дадзеных: на 2D- ці 3D-мапах, пры дапамозе анімацыі, відэа ці плакатаў?
- Да якіх дзеянняў вы будзеце заклікаць вашых прыхільнікаў на падставе знойдзенай вамі інфармацыі?
- Ці дазволіце вы іншым праваабаронцам выкарыстоўваць атрыманыя вамі дадзеныя ў сваёй дзейнасці? Як гэта паўплывае на спосаб захавання і індэксацыі дадзеных?

як выкарыстоўваць складаныя дадзеныя: р4

Розныя спосабы рэалізацыі ідэі

- 1 Калі ўрад адкрывае доступ да дадзеных па пэўным пытанні, але гэтыя звесткі захоўваюцца на мностве вэб-сайтаў, вы можаце сабраць усю інфармацыю разам на вашым вэб-сайце і забяспечыць яе інструментамі пошуку і магчымасцю каментавання.
- 2 Калі ваша акцыя не патрабуе поўнай ананімнасці, вы можаце зрабіць спасылкі на сабраныя ў межах вашай кампаніі выявы, тэксты, відэа пры дапамозе wiki – вэб-сайту, які зможа рэдагаваць кожны з вашага дазволу. На wiki ўдзельнікі могуць размяшчаць дадзеныя, якія патрабуюць праверкі, так што вы і іншыя зможаце працягнуць пошук звестак і публікацыю вынікаў. Заўсёды трэба дакладна планаваць механізмы праверкі дадзеных, каб мець пэўнасць у аб'ектыўнасці інфармацыі пра людзей, якія згадваюцца на сайце.
- 3 Калі вы не здольныя зрабіць графічны дызайн, можна правесці акцыю – конкурс на стварэнне графічных выяваў ці мапы на падставе вашых дадзеных, каб зрабіць пасланне больш пераканаўчым для мэтавай аўдыторыі.
- 4 Можна стварыць “сеткавую мапу”, якая будзе адлюстроўваць узаемаадносіны і трансакцыі паміж карпарацыямі, прыватнымі асобамі, донарамі і г.д.
- 5 Вырашыце, ці будуць вашыя акцыі і праекты дынамічнымі альбо статычнымі. Стварэнне дынамічнага праекту патрабуе больш часу, аднак ён можа быць больш жыццяздольным, асабліва калі вы хочаце абнародаваць прыклады парушэння правоў чалавека. У любым выпадку, вы павінны дакладна ведаць, чаго хочаце дасягнуць і як хутка.

РЭКАМЕНДАВАНЫ ІНСТРУМЕНТ

Візуалізуйце дадзеныя ў часе

Google Motion Chart (<http://bit.ly/oaiFU>) можа выкарыстаць сабраныя вамі факты для стварэння анімацыйнай дыяграмы, у якой будуць адлюстраваныя ўзаемаадносіны паміж рознымі групамі дадзеных і іх змены ў часе. Motion Chart можа паказаць дадзеныя з кожнай электроннай табліцы Google, якую вы аб'яднаеце з дыяграмай. Атрыманы графік пазней можна апублікаваць на вэб-сайце ў выглядзе Flash-анімацыі. У сувязі з тым, што Google Motion Chart заснаваны на дадзеных, якія ўтрымліваюцца ў электроннай табліцы Google (Google Spreadsheet), значыць, вам трэба мець доступ да Інтэрнэту, каб абнаўляць дадзеныя, і яны павінны захоўвацца на сэрверы, які абслугоўваецца Google. Гэта не вельмі прыдатны спосаб для захавання далікатнай інфармацыі. Наступнае відэа (<http://bit.ly/Wufe5>) прэзентуе, як ствараць і выкарыстоўваць дыяграму.

як выкарыстоўваць складаныя дадзеныя: р5

ПАРАДЫ

ЗУЗАНА ВІНК, З АЛЬЯНСУ “ТУЛЬНЯ ПА ПРАВІЛАХ” (FAIR PLAY ALLIANCE), ПРА МЯСЦОВЫЯ АСАБЛІВАСЦІ:

“Звярніце ўвагу на тое, якія інструменты будуць найбольш эфектыўнымі ў вашай краіне ці рэгіёне. Напрыклад, у Польшчы мы не здолелі стварыць базу дадзеных онлайн, як мы зрабілі гэта ў Славакіі, таму што не мелі доступу да патрэбных дадзеных. Напрыклад, мы не здолелі стварыць базу, якая б паказвала адначасова ахвяраванні палітычным партыям і для грамадскіх мэтаў. Таксама Закон аб свабодзе інфармацыі розны ў розных рэгіёнах”.

ДЖЭК, З FARMSUBSIDY.ORG, ПРА АТРЫМАННЕ ДОСТУПУ:

“Сапраўды важна дакладна ведаць, якую інфармацыю вы шукаеце. Вы павінны дакладна ведаць, што ўрад сапраўды мае патрэбныя вам дадзеныя, для чаго трэба правесці расследванне адносна тыпаў інфармацыі, якімі валодае ўрад. Паспрабуйце наладзіць сувязі з прыязнымі чыноўнікамі, якія змогуць вам дапамагчы. Таксама варта пазнаёміцца з заканадаўствам, каб ведаць, да якіх звестак мае доступ урад”.

ЗУЗАНА ВІНК, З АЛЬЯНСУ “ТУЛЬНЯ ПА ПРАВІЛАХ” (FAIR PLAY ALLIANCE), ПРА КРАЎД-СОПСІНГ:

“Мне здаецца, грамадства сапраўды мяняецца ў бок нефармальнага супрацоўніцтва і спантаннай актыўнасці. Людзі маюць пэўныя веды, яны адкрытыя да супрацы і ўзаемадзеяння, але мы мусім стварыць адпаведную прастору для рэалізацыі гэтага ўзаемадзеяння. Гэтая прастора павінна быць прывабнай і выклікаць у людзей пачуццё грамадскага прызнання іх працы. Вэб-прастора цудоўна таму адпавядае”.